Prisiminimus užrašiau KPI Pop-klubo Smūtkeliai 50-mečiui. Nusprendėme išleisti knygą, todėl atsirado proga peržiūrėti turimą medžiagą. Gavosi platus ir išsamus klubo veiklos žinynas. Ne viskas susidėliojo taip, kad mano jaunystė knygoje nebūtų pabarstyta ideologine kova. „Smūtkeliai" santvarkos negriovė, todėl mano, o taip pat klubo prezidento E. Malecko prisiminimų knygoje skaitytojas neras. Šio resurso šeimininko kvietimu prisiminimus publikuoju čia – būk pasveikintas muziką mylintis, apie mūsų praeitį skaitantis jaunime!

Jei savo jaunystę iliustruočiau muzika, geriausiai atspindėtų Hair. Daugiau klausydavome kitokios muzikos, bet *Plaukų* (Hair) epizodas Let the sunshine būtų bendras mano gyvenimo ir POP klubo *Smūtkeliai* vardiklis, toks laisvės troškimą atspindintis epizodas.

Smūtkeliai

Česlovo Paplausko prisiminimai praėjus 50 metų.

Organizacijos, susibūrimai atsiranda ir pradingsta. *Smūtkelių* priešistorę 50-mečio proga išleistoje knygoje „Smūtkeliai: popklubas 1969-1971" aprašė Algimantas Šešelgis, o aš pabandžiau prisiminti ir užrašyti klubo *darbo* laikotarpį.

Į steigiamą klubą mane pakvietė senas draugas Robertas Šertvytis. Mudu šiauliečiai, kartu klausydavome muziką ir sportuodavome. Robertas metais vyresnis, o aš metus užtrukau besimokydamas Šiaulių Politechnikume. Į KPI spėjau – įstojus studijuoti radioelektroniką, tą pirmąjį 1969-ųjų rudenį įvyko *KPI Bigbito klubo* steigiamasis susirinkimas. Vėliau klubas buvo pervadintas į *KPI Pop klubą „Smūtkeliai".* Automatikos ir Radioelektronikos fakultetai taip pat buvo pastatyti tais 1969-aisiais. Šviesi ir dar dažais kvepianti moderni aplinka skatino veikti ir mes didžiojoje amfiteatrinėje auditorijoje, gal tuzinas entuziastų įstojome į *Bigbito* klubą. Mūsų buvo maždaug po lygiai iš abiejų fakultetų. Automatikos fakulteto aktyvistas Algimantas Šešelgis į pirmąjį susirinkimą atsinešė *dialektiškų* klubo įstatų juodraštį ir sąsiuvinį klubo nariams registruoti. Jiedu su Robertu Martinėnu man pasirodė aktyviausi ir juos laikyčiau klubo idėjos autoriais.

Tą vakarą susipažinome, užpildėme anketas, pateikėme stojimo į klubą prašymus, pasišnekėjome. Prezidentu išsirinkome Eugenijų Malecką. Taip pat 3 viceprezidentus. Algimantas Šešelgis, Robertas Martinėnas ir aš buvome pasiūlyti jais būti. Matyt sugebėjau pasirodyti išmanantis techniką, todėl bičiuliai patikėjo būti atsakingam už klubo muzikos įrašų fonoteką. Aktyviausius *smūtkeliečius* nesunku prisiminti: Eugenijus Maleckas, Algimantas Šešelgis, Robertas Šertvytis, Robertas Martinėnas, Antanas Stancevičius, Valdas Mizaras, Vilius Motiejūnas, Algimantas Alekna, Algimantas Piligrimas buvo tie artimiausi bendraminčiai.

Pirmasis klubo darbas buvo geriausių vakarietiškų pop-muzikos kūrinių *Top-20* sąrašų viešinimas. Nepamenu kieno buvo idėja, bet tai buvo puikus dinamiškas projektas studentiškam jaunimui prisistatyti.

Seniai pažinojau KPI Centriniuose rūmuose dailininku dirbusį Leoną Rastenį ir nuskubėjau pas jį su prašymu nupiešti dailų rėmelį. Anuomet Leono pagrindinis darbas buvo ruošti nuobodžius plakatus proletariato demonstracijoms, bet siela Leonas buvo modernus jaunuolis. Be diskusijų Leonas sutiko prie projekto prisidėti ir *Top Twenty* sąrašai kabojo dailiame hipiškomis gėlėmis įrėmintame vatmano lape. Automatikos-Radioelektronikos rūmų hole iki tol nematyto formato skelbimas su *Top-20* sąrašu iš karto buvo pastebėtas ir labai populiarus. Matydavau būrius studentų prie mūsų *Top-20* ir tik po to apžiūrinėjusius kitus skelbimus arba keliaujančius į paskaitas. Gaila, kad to rėmelio iš vatmano neišsaugojome – matyt kažkam jis labai patiko ir be mūsų žinios iškeliavo.

Populiariausių *Top Twenty* kūrinių sąrašą sudarydavo Britų žurnalas *New Musical Express*, o radijo bangomis sąrašus skelbdavo Radio Luxembourg speciali laida. *Top-20* buvo transliuojama sekmadieniais, o kažkurią kitą dieną - kartojama. Sąrašus mūsų sienlaikraščiui dažniausiai paruošdavo ir skelbimų lentoje paskelbdavo Algimantas Š. Sudaryti sąrašą nebuvo paprasta, nes viduriniosiomis radijo bangomis 1440 kHz transliuojama Radio Luxembourg buvo prastai girdima. Dėl radijo bangų fedingo garsas sustiprėdavo arba pradingdavo. Suprasti ką kreitakalbe angliškai šneka diktorius buvo nepaprasta, bet Algimantas kažkaip sugebėdavo užsirašyti. Žinoma, tekstuose atsirasdavo rašybos klaidų, bet tada tai nerūpėjo. Pamenu, patys kaifavome klausydami 4 savaites pirmoje vietoje išbuvusius Archies su *Sugar sugar*. *Smūtkelių* laikais Automatikos-Radioelektronikos fakultetų studentai apie tokius dalykus sužinodavo nedelsiant ir tai buvo mūsų nuopelnas. Daugeliui mūsų ši radijo stotis buvo anglų kalbos mokytojas, rodantis, kad šią kalbą reikia kuo greičiau išmokti.

Šiandien vėl galime paklausyti 1969-ųjų metų *Top-20* laidos įrašą, išgirsti anų laikų muziką ir sąrašo viršutinėse eilutėse buvusį The Who - *Pinball Wizard* iš pirmosios roko operos *Tommy*. Kviečiu paklausyti, o The Who pristatomas nuo 6':40". 16-toje minutėje vedantysis skelbia, kad iš 13-os į 6-ą vietą pakilęs Džono Lenono *Don't let me down*. Pabaigoje paklausęs Blood, Sweat and Tears pasijuntu lyg jaunystėje!

Reiktų paminėti, kad Radio Luxembourg klausymas kėlė tam tikrų pavojų. Nežinau ar už draudžiamų stočių klausymą LTSR kas nors gavo kalėjimo, bet VDR (Vokietijos Demokratinėje Respublikoje) 1959-aisiais penki jaunuoliai už muzikos klausymą per Radio Luxembourg buvo nuteisti penkiems metams kalėjimo. Nukentėjęs ir Čekoslovakijos jaunimas - ką kalbėti apie gūdesnę sovietinio režimo provinciją Lietuvą! Apie tai nesusimąstydavome, nors tam tikrą riziką būti pašalintiems iš instituto suvokiau ne kartą.

Sugrįžtant prie pasakojimo apie klubą, paminėsiu kitą, dar svarbesnį klubo veiklos etapą, kai organizavome pirmąsias LTSR o gal ir TSRS diskotekas.

Mintis įstrigo, kai Eugenijus Maleckas klubo susirinkime papasakojo čekoslovakų žurnale *Melodie* perskaitęs apie Londone jaunimo organizuojamas diskotekas. Pasirodo, jaunimas susirenka šokti ne grojant gyvai muzikai, o pagal įrašus. Tai buvo nauja, nes pas mus buvo įprasta šokti tik grojant orkestrui, ansambliui ar vienišam akordeonistui. Šokius su naujausia populiariąja muzika buvo galima suorganizuoti tik pasinaudojant įrašais. Mes turėjome ir įrašus, ir aparatūrą nedidelei salei įgarsinti. D*iskoteka* žodis buvo negirdėta naujiena, todėl darėme taip, kaip mokėjome ir kaip įsivaizdavome, jog daryti turime. Instituto valdžiai buvo paaiškinta, kad diskoteka – tai diskusijų renginys. Neleisti studentams *diskutuoti* pagrindo nebuvo, sulaukėme viršenybės palaiminimo ir kibome į darbą. Į pirmąją „diskusiją apie šiuolaikinę muziką" mūsų fakultetų didžiojoje salėje susirinko per 100 žmonių. *(plačiau apie tai papasakos kiti mūsiškiai)*

Trumpai apie mano atsakomybės barą – klubo įrašų fonoteką ir diskotekų įgarsinimo aparatūrą.

Turėjau naują *Astra-4* magnetofoną ir neblogą plokštelių grotuvą. Juostų magnetofonui pavykdavo susimedžioti parduotuvėse. Žinojau kurios geriausios ir suradęs parsinešdavau glėbį. Juostoms pirkti ir už vinilo plokštelių nuomą sumokėti pinigų imdavau iš klubo kasos. Mūsų biudžetą sudarė 5 rublių dydžio mėnesio nario mokestis. Jei neklystu, mokesčius surinkdavo Robertas Martinėnas. Nors klube buvo nedaug narių, gal 15, bet pagrindiniam ir vieninteliam tikslui – fonotekai, pinigų užteko. Visi jautė naudą, nes bet kuris klubo narys galėjo gauti juostelę su švariu Vakarietiškos originalios LP plokštelės įrašu ir sau persirašyti. Jokiame „Buitinio aptarnavimo kombinate" tokių paslaugų negausi, nes klausyti vakarietišką muziką buvo nelegalu, draudžiama, sekama ir baudžiama! Totalinio sekimo ir sovietinės kontrolės gyvavimo laikotarpiu nebuvo įmanoma savarankiškai kopijuoti nei tekstų, nei muzikos. Tik vėliau suvokiau, kad mums pasisekė – mūsų tarpe nebuvo Valstybės Saugumo agentų ir niekas nesutrukdė sukaupti nemenką naujausių-populiariausių įrašų fonoteką.

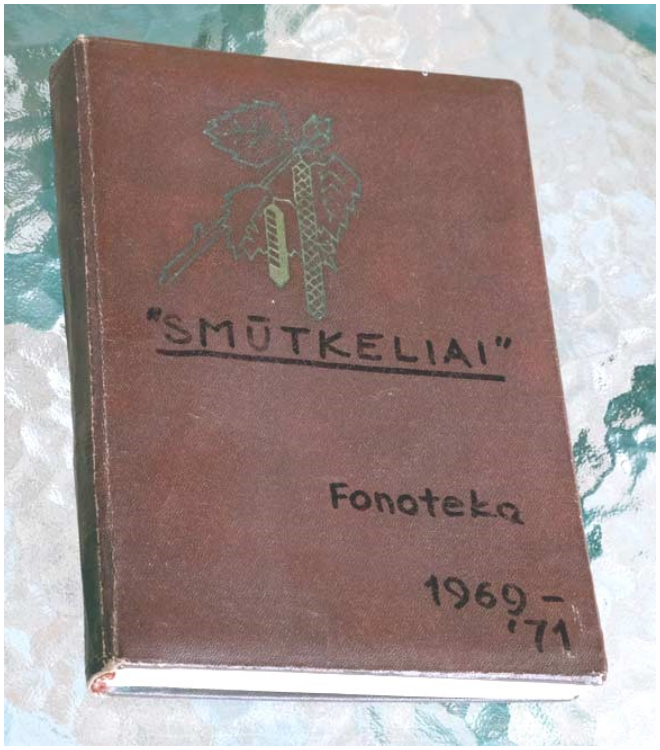

Pirmajame Smūtkelių fonotekos albume surašyti 139 albumai

Kaune buvo keletas „centrų“, kurie iš pavienių siuntinių gavėjų supirkdavo užsienietiškas plokšteles ir jas nuomodavo. Patys buvo geri melomanai ir plokštelių žinovai. Daugiausia į Lietuvą plokštelės atkeliaudavo iš JAV, nes džinsais ir plokštelėmis buvo patogiausia paremti giminaičius. Plokštelių nuoma būdavo brangi - 5 rubliai už valandą. Plokštelės buvo didelis turtas ir tam tikra paslaptis. Reikėdavo susipažinti su plokštelių nuomotojais, įgyti jų pasitikėjimą.

Pirmieji naujausias plokšteles gaudavo aukštesnį reitingą turintys *klientai* ir man sekėsi. Anuometinė situacija vertė pasitikėti vieni kitais, bet naudojome konspiracines priemones; prieš ateinant pas nuomotoją pasiskambindavome iš telefono-automato, pokalbis būdavo trumpas - *sveikas, kas naujo, norėčiau užsukti.* Dvi kapeikos pokalbiui, du kart po keturias autobusui arba troleibusui ir spartus darbas – tokios buvo mano įrašų fonotekos kaupimo papildomos išlaidos.

Toliau viskas vykdavo taip: LP plokštelė groja apie 45 minutes, o per valandą turėdavau suspėti įrašyti ir sugrąžinti. Lengviau būdavo parsinešus kelias plokšteles, nes taupydavosi kelionės laikas. Kol plokštelė sukdavosi, nuo voko ranka į specialų fonotekos albumą perrašydavau kūrinių pavadinimus, plokštelės aprašą ir nusipiešdavau leidyklos logotipą. Pamenu, kai po Vudstoko festivalio pasirodžius trigubam vinilui, plokštelę įsirašyti gavau gal po poros mėnesių. Menkas vėlavimas, nes gyvenome už geležinės sienos. Turiu pasakyti, kad populiariausią vakarietišką muziką sukaupti LTSR galimybių buvo ir tai mes padarėme.

Fonotekoje vyravo rokas, džiazo ir klasikinės muzikos įrašų nekolekcionavome. Nuomos centrai klasikinės muzikos nekaupė, todėl siuntinių gavėjų prašydavo iš savo dėdžių Amerikoje užsakyti naujausius populiariausius LP.

Diskotekoms buvo reikalinga aparatūra, galinti įgarsinti triukšmingą salę su 80 lankytojų. Į mūsų renginius *Saulutėje* prisigrūsdavo per šimtą, nors tiek bilietų neparduodavome. Prasmukti pro užtvaras anais laikais buvo

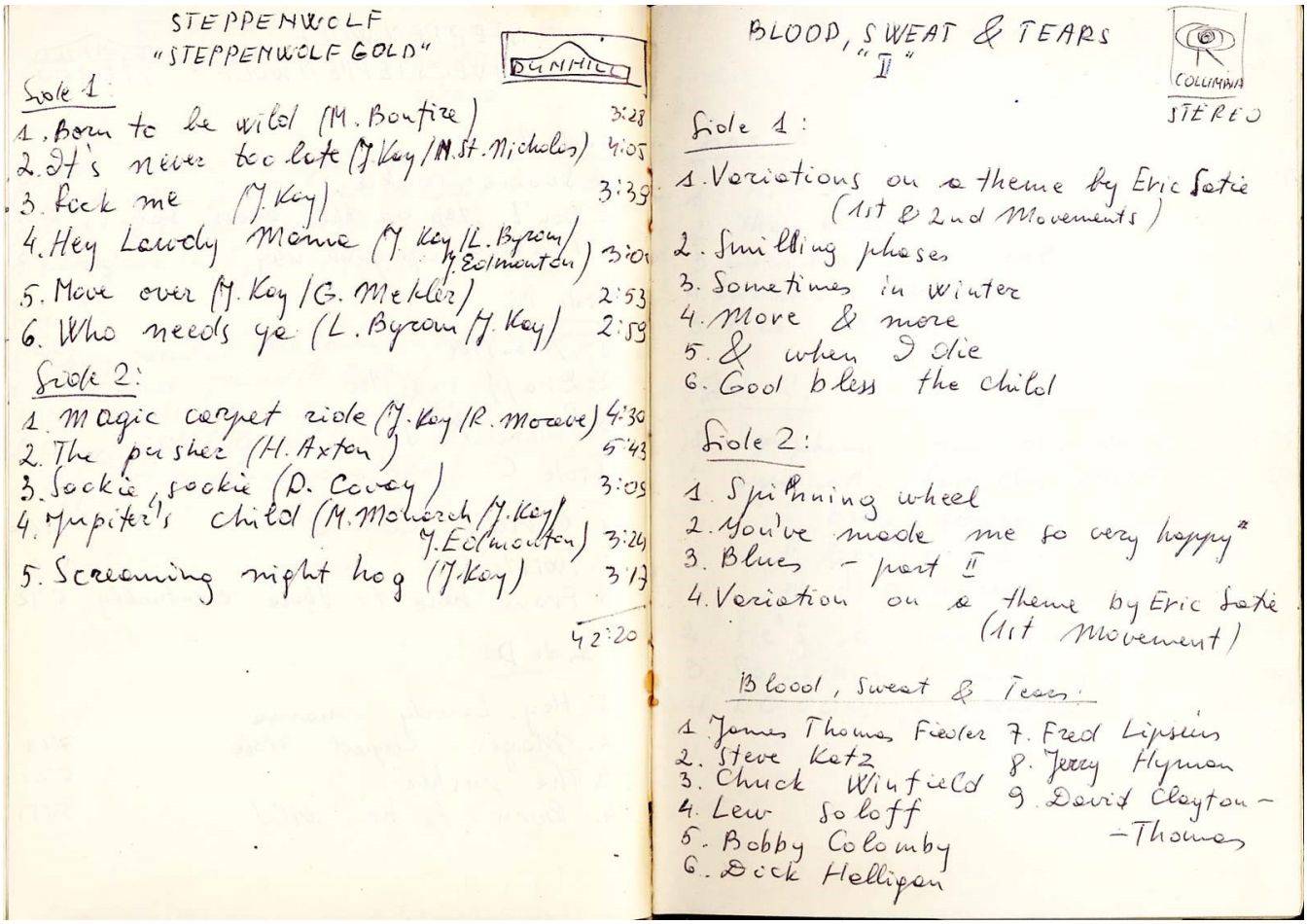
STEPPENWOLF
"STEPPENWOLF GOLD"
DUNHILL
Side 1
1. Born to be wild (M. Bonfire) 3:28
2. It's never too late (J. Kay / M. St. Nicholas) 4:05
3. Rock me (J. Kay) 3:39
4. Hey Lawdy Mama (J. Kay, L. Byrom, J. Edmonton) 3:0
5. Move over (J. Kay / G. Meller) 2:53
6. Who needs ya (L. Byrom, J. Kay) 2:59
Side 2:
1. Magic carpet ride (J. Kay / R. Moraz) 4:30
2. The pusher (H. Axton) 5:43
3. Sookie, sookie (D. Covay) 3:05
4. Jupiter's child (M. Moharch / J. Kay, J. Edmonton) 3:24
5. Screaming night hog (J. Kay) 3:17
42:20

BLOOD, SWEAT & TEARS
"II"
COLUMBIA
STEREO
Side 1:
1. Variations on a theme by Eric Satie (1st & 2nd Movements)
2. Smiling phases
3. Sometimes in winter
4. More & more
5. & when I die
6. God bless the child
Side 2:
1. Spinning wheel
2. You've made me so very happy
3. Blues - part II
4. Variation on a theme by Eric Satie (1st Movement)
Blood, Sweat & Tears:
1. James Thomas Fielder
2. Steve Katz
3. Chuck Winfield
4. Lew Soloff
5. Bobby Colomby
6. Dick Halligan
7. Fred Lipsius
8. Jerry Hyman
9. David Clayton-Thomas

įprasta. Padėdavo draugai, pakiša durų sergėtojui arba žavinti merginos šypsena. Suvaldyti besiveržiančią minią buvo sunkus darbas. Perpildytoje salėje smagu buvo dirbti ir mes dar labiau stengdavomės...

Tai štai, joks pramoninis magnetofonas ar aukščiausios klasės magnetola įgarsinti tokio dydžio salės negalėtų. Aplamai muzikai atkurti salėje tinkančios aparatūros tada nenusipirksi. Neprisimenu, kad kažkokią mums tinkančią Sovietų pramonė aplamai būtų gaminusi.

Besimokydamas Šiaulių K. Didžiulio politechnikume 1967-aisiais nusprendžiau pasigaminti stereo stiprintuvą ir kolonėles. Sugundė 1966 m. žurnale «Радио» publikuota schema, pagal kurią susikonstravau

stereofoninę garso sistemą. Sistema buvo aktyvinė su dviem atskirais stiprintuvais kiekvienam stereo kanalui: dvitaktis stiprino žemuosius dažnius, o kitas dvitaktis stiprintuvas aptarnavo viduriniuosius ir aukštuosius. „Aktyvinė“ aparatūros struktūra maždaug 3 kartus padidino įgarsinimo sistemos galią ir sumažino iškraipymus. Apie tai, kad pasirinkau gerą techninį sprendimą sužinojau po 20 metų, kai atsirado vakarietiškos literatūros.

Mano kolonėlės buvo nemažos, riešutu faneruotose lakuotose korpusuose. Priekio paneles dengė toks pat geltonas akustinis audinys, kokį matydavome ant aukščiausios klasės „Simfonija-001“ radijolos. Kolonėlėse buvo sumontuoti moderniausi garsiakalbiai 6ГД-1, 4ГД-7, 1ГД-9 ir 3ГД-15. Parduotuvėje nenusipirksi, bet garsiakalbius man pavyko sumedžioti Rygoje.

Savo lempinį stiprintuvą sumontavau ant skardos pagrindo. Šaltkalvystės darbams pasinaudojau Šiaulių Televizorių gamyklos įrenginiais, kai ten atlikome politechnikumo praktiką. Po darbo valandų likdavau fabrike, keliaudavau į mechaninį cechą ir prašydavau darbininkų skardos. Arba leisti atsistoti prie tekinimo staklių. Dažykloje paprašiau, kad stiprintuvo pagrindą nudažytų pilka kaltine emale, o galvaniniame ceche užsakiau nuchromuoti bronzos skardos priekio panelę. Panelėje išgraviravau užrašus, nuo Musima *Elgita* elektro-gitaros nukopijavau reguliatorių ir komutatorių rankenėlės - toks tada buvo mano „gero stiprintuvo“ suvokimas. Aparatūra išties atrodė dailiai, viską spėjau padaryti Šiauliuose, o tikrąjį pritaikymą aparatūra rado būtent mūsų diskotekose Kaune 1969-72 m.

Į diskotekas aparatūrą atsigabenti padėdavo automobilį turėję draugai. Buvo nemažai aparatūros, nes buvo reikalingas magnetofonas, krepšys su juostomis, stiprintuvas, dvi kolonėlės, mikrofonas ir kabeliai. Visi mūsų įrašai buvo iš originalių vakarietiškų vinilo diskų, todėl garsas buvo geras.

Nuo aparatūros sugrįžkime prie vadybos.

Renginiams reikėjo susirasti vietą. Minėjau, kad pirmąją diskoteką suorganizavome mūsų fakultetų salėje. Salė didelė, o dydis turėjo atitikti renginį. Be muzikos, savo programą pakvietėme parodyti instituto Pantomimos teatrą. Pantomima tada taip pat buvo kultūros avangardas! Tos pirmosios diskotekos iniciatorius buvo Eugenijus M. – jis galėtų papasakoti daugiau.

Nepamenu kas iš mūsiškių pasiūlė pabandyti su diskotekomis įsibrauti į naujai atidarytą studentų kavinę *Saulutė*, bet mintis buvo puiki. Netoli mūsų fakultetų Saulės-Gričiupo gatvių kampe buvo KPI dėstytojų 9-aukštis bendrabutis. Cokoliniame aukšte buvo mažai lankoma kavinė su alaus baru. Kažkuriam klubo nariui pavyko gauti viršenybės leidimą šeštadieniais *Saulutėje* vesti „diskusijas“ apie muziką. Nedidelė kavinės salė buvo ideali vieta ir mes pradėjome *diskutuoti*. Būtent taip supratome – jei diskoteka, reiškia pirmiausia turi būti diskutuojama! Greit sudėliojome diskotekų formatą: pirmojoje dalyje pristatysime pasirinktą muzikantų grupę, renginį paįvairindami viktorina, o antrojoje skambės įvairi populiarioji muzika. Pirmojoje dalyje kavinės lankytojai įšilinės alučiu, išklausys pasakojimo, atsakinės į klausimus. Viktorinos laimėtojui būdavome paruošę prizą – vieną 50 kapeikų vertės, bet deficitinį bilietą į kitą diskoteką. Antrojoje dalyje parinkdavau trankesnę muziką ir publika galėdavo šokti. Nustebino tai, kad jaunimas nesidrovėjo šokti pagal įrašų muziką! Tokia buvo mūsų *Diskoteka*, šiuolaikinių diskotekų pradžia, o mes buvome pirmieji *didžėjai*.

Diskotekas vesdavome dviese. Kažkuris iš mūsiškių būdavo pasiruošęs pravesti suplanuotą temą, o techninį darbą atlikdavau pats. Dvi pirmąsias diskotekas *Saulutėje*, žinoma, skyrėme „The Beatles“. Bitlus pristatė Antanas Stancevičius. Turėjome paruošę įdomių klausimų, bet į pirmąją diskoteką atėję buvo nedaug ką nors giliau apie Bitlus žinantys studentai. Pamenu publikos paklausėme - *kodėl albumo viršelyje Paul McCartney nufotografuotas stovintis nugara?* Paveikslėlyje ant vinilo buvo pavaizduota daug iš pasaulio išėjusių įžymybių. Iki *Seržanto Pipiro vienišų širdžių klubo* albumo Bitlai koncertuodavo Jungtinėje Karalystėje, gastroliavo JAV, bet staiga scenose nustojo rodytis. Sklido gandai, kad Polo M. nebėra, todėl grupė nebekoncertuoja ir todėl nuotraukoje virš jo galvos matyti negandos ranka. Paskalas žinojome ir norėjome apie tai pasišnekėti su atėjusiu jaunimu.

Į antrąją diskoteką atėjo Kauno laisvamanių grupė *Company* iš Kauno Senamiesčio ir situacija pasikeitė. Jie nebuvo studentai, bet į kavinę buvo įleidžiami ir pašaliečiai. Tuo labiau, turintys bilietus. *Company* muziką ir kas aplink ją gerai išmanė, todėl paruoštus viktorinos klausimus reikėjo pasunkinti. *Company* žinojo ne mažiau už mus ir kažkuris greit nusirovė viktorinos laimėtojo prizą. Šokiai su *Company* būdavo siautulingi. Būdavo, į šalį dedu paruoštą *Creedence Clearwater Revival - Down On The Corner* ir iš portfelio traukiu *Deep Purple - Fireball* juostelę. Garsumo rankenėlę suku iki galo ir tirštu būriu pasileidžiame šokti. Kažkas iš *Company* nusivelka liemenę išverstu avikailiu ir ima sukti virš galvos... Visi įkaitę ir suprakaitavę, kol staiga viena kolonėlė užtyla. Matau iš stiprintuvo kylantį dūmelį, bet diskoteka tęsiasi viena kolonėle. Toliau linksminamės, bet jau žinau ką veiksiu namie – pervyniosiu sudegusį transformatorių...

Trečioji diskoteka buvo skirta *The Rolling Stones*, ją pristatė Robertas Šertvytis. Po to sekė *The Doors, The Who* ir buvome suspėję pristatyti kelis mylimiausius roko perliukus. 1971 02 Nemune pasirodęs A. Dargio straipsnis mūsų klubui būtų plačiau atvėręs duris, bet tada sekė *Pop-Session* ir paaiškėjo, kad peržengėme paskutiniąją sovietinės valdžios nustatytą ribą.

Keli žodžiai plačiau.

Tuo laikotarpiu turėjau didelių nemalonumų – už muštynes metams buvau pašalintas iš instituto. Šakiuose su grupioku Kęstučiu T. buvome nuteisti „lygtinai“, todėl likome laisvėje. Institute taip pat pavyko išlikti, bet čia padėjo LŽŪA docentas Antanas Stancevičius, mūsų klubo Antano Stancevičiaus tėtis. Jam jaučiu didelį dėkingumą, bet studentu išlikti padėjo mano geras pažangumas. Taip pat tai, kad iš Šakių „Ikiteisminio suėmimo kameros“ (КПЗ) man pavyko ištrūkti išsaugojus plaukus - pliko studento rektoriaus sekretorės net nebūtų įleidusios pasišnekėti, paatgailauti. Anais laikais iš studentų sąrašų šalindavo visus gavusius 15 parų už girtuokliavimą, o čia studentai nuteisti už chuliganizmą!

Istorija baigėsi sėkmingai. KPI rektoratas mudu apsvarstė ir nusprendė pašalinti metams į statybas. Stačiau naująjį Chemijos fakultetą, po darbo konstravau sceninę aparatūrą mūsų su Antanu Stancevičiumi sukurtam *Nuogi ant slenksčio* ansambliui, ruošdavausi repeticijoms.

Buvo dar toks epizodas.

Artimas draugas pabandė man padėti išlikti institute kitu būdu. Pasakė, kad galėtų pasišnekėti su žmogumi, galinčiu užtikrinti tęsti studijas. Supratau apie ką kalbama - turėčiau darbuotis „ypatingame valstybės fronte“. Padėkojęs, pasiūlymo atsisakiau ir nusprendžiau išsikapstyti savo jėgomis.

1971-ųjų vasario 20-21 dienomis vykusiame Kauno grupių *Pop-Sesion* stengiausi neišsišokti, nes buvau pusiau nebe studentas. Man pasisekė, o štai kiti bičiuliai nukentėjo. Dėl Kaune organizuoto „TSRS hipių suvažiavimo“ – taip bandė kvalifikuoti mūsų renginį - darbo ėmėsi KGB. Dekanatas su komjaunimo polit-sekretoriais greit surado kaltuosius. Patardė klubo narius, bet labiausiai nubaudė renginio organizatorius Robertą Šertvytį ir Algimantą Šešelgį. Reiktų pasakyti, kad be Algimanto Š., anuo metu dirbusio KPI Kultūros klubo pirmininku, suorganizuoti *Pop-Session* nebūtų pavykę. Nei vienas mūsiškių iš instituto nebuvo pašalinti, bet čia vėl padėjo tai, kad klubo narių tėvai buvo garbūs dėstytojai ir pasirūpino sūneliais-paklydėliais. Aukščiausioji valdžia, tame tarpe Kauno Valstybės saugumo darbuotojai, nukentėti taip pat nenorėjo, todėl greitai reikalas buvo „suvyniotas į vatą“.

Įdomių detalių dar papasakos bičiuliai-KGB „klientai“, o aš turiu progos pasidžiaugti nemariu Algimanto Š. ir Roberto Š. optimizmu – „apspardyti“ jie sustiprėjo ir gyvenime pasiekė visų tikslų. Po *Pop-Session* mums neliko kito kelio kaip išsiskirstyti. Po lygiai išsidalinome fonoteką, o savo aparatūrą aš pardaviau. Maskvoje nusipirkau stereo magnetofoną *Grundig TK-247 DeLuxe* ir ėmiau konstruoti naujas kolonėles muzikai namie klausyti. Kadangi anuometinė partinė ideologija jaunimo klubų uždaryti neleido, *modifikuotą* studentų klubo veiklą tęsė Algimantas Piligrimas. Naujajam prezidentui diskotekų organizuoti niekas nebeleido, užuolaida nusileido, išdrįsusių ploti salėje neatsirado, stojo tyla...

Fools

I'm crying I'm dying
I can see what's wrong with me
It's in my head
I can see what's gonna be
As I lie in my bed
Man is not my brotherhood
I am of the dead
I died as I lived as I loved and was born
On some distant hill
The reasons to hide were the reasons I cried
Fools pass laughing still
There can be bad blood in all I can see
It's in my brain
You don't know the pain I feel
As I must live again
Rocks and stones can't bruise my soul but
Tears will leave a stain...

Trumpai apie šalia *Smūtkelių* susikūrusią muzikantų grupę *Nuogi ant slenksčio.*

Su Antanu Stancevičiumi susitikome Pop-klube *Smūtkeliai*. Įsišnekėjome apie muzikavimą ir nutarėme organizuoti muzikantų grupę. Antanas buvo baigęs muzikos mokyklą, todėl galėjo imtis meno vadovo pareigų. Antanui tiko 2 instrumentai – klavišiniai arba gitara. Klavišinius užleido man, o pats į rankas paėmė ritminę gitarą. Aš buvau savamokslis, bet turėjau muzikavimo patirties iš dalyvavimo Šiaulių Kultūros namų Antano Mačiulskio vokaliniame-instrumentiniame ansamblyje. Kadangi buvau baigęs Šiaulių politechnikumą, galėjau sukonstruoti mums reikalingą sceninę aparatūrą, o kai kurią jau turėjau. Bet kuriam ano laikmečio ansambliui gyvuoti, meninė ir aparatūrinė dalys buvo neatsiejamos ir vienodai svarbios. Tikriausiai sunku dabar įsivaizduoti, bet norėdami groti anuo laikmečiu, turėjome pasigaminti net mikrofoninius stovus – nieko tuomet nebuvo galima nusipirkti! Svarbu buvo mylėti tą pačią muziką, bet ir čia problemų nebuvo – su Antanu buvome vienminčiai. Pajutome kad galime sudaryti stiprų tandemą naujai grupei rastis ir ėmėmės darbo.

Pasišnekėjus su KPI Kultūros klubo pirmininku, mumis jis patikėjo. Atidarė sandėlį ir leido pasiimti karjerą baigusio „Instrumentinio-vokalinio ansamblio *Kertukai*“ – taip tada vadindavosi muzikantų grupės - aparatūros likučius. Atiteko elektriniai vargonai, būgnų komplektas, dvi Musima vokiškos elektrinės gitaros ir lempinis stiprintuvas. Nuo tada galėjome pradėti rinkti grupės kolektyvą.

Antanas pasikvietė buvusį bendramokslį, smuikininką Mindaugą Pavalkį groti solo gitara ir griežti smuiku. Aš atsivedžiau dainininką Paulių Kliukevičių. Kartu suradome likusius - bosistą Otą Kairį ir būgninininką Vytą Pikturną. Padėti konstruoti aparatūrą ir būti garso inžinieriumi pasikviečiau bendrakursį Kęstutį Turskį.

1970-aisiais pradėjome repetuoti ir mudu su Antanu laisvalaikį ėmėme dalinti tarp *Smūtkelių* ir *NAS*. Ansamblio pirmieji metai buvo visapusiškai dinamiški. Antanas rinko ir gludino repertuarą, aranžavo liaudies dainas ir pats kūrė. Aš atnešdavau pasiūlymų ką galėtume pagroti iš vakarietiško repertuaro. Jei pasiūlymas tikdavo, Antanas paruošdavo partitūras. Brendo Antano kūryba, atsirado susigrojimas, susiformavo specifiškas ir Kaune negirdėtas *NAS* stilius. Pirmieji šokių vakarai vyko pustuštėje salėje - mažai kam tuomet buvo įdomu klausyti lietuviškų dainų interpretacijų ir aplamai lietuvišką dainavimą. Daugelis norėjo vakarietiškų „šlagerių“, kokius atlikdavo *Gintarėliai, Gėlės, Vaizbūnai* ar *Dainiai*. Beje, *NAS* irgi grojo vakarietiškus kūrinius, bet tai buvo kitokio stiliaus kūriniai - *The Doors, Black Sabath, Emerson Lake and Palmer, Deep Purple* ir kita rečiau skambanti muzika. Netrukus tai suveikė. Atsirinko publika, ištroškusi „gilesnio“ roko, o mes buvome pakrikštyti progresyvaus roko puoselėtojais.

Pavadinimą *Nuogi ant slenksčio* pasiūlė Antanas. Pradžioje pavadinimas man pasirodė toks uždraustai *nuogas* ir minutę šokiravo. Kartu nešė aštrų užtaisą, o tai žavėjo. Iš tiesu buvome ir nuogi, ir ant gyvenimo slenksčio. Publika greit mus pakrikštijo *Nuogaliais*, o ant mūsų grupės didžiojo *barabano* puikavosi užrašas - *NAS*.

Pirmaisiais metais grupės sudėtis kito. Mano grojimo laikotarpiu iki 1973-iųjų būgnais grojo 5 būgnininkai. Įsimintiniausias buvo ketvirtasis Džyza (Aleksandras Jegorovas). Džyza atsitempė kažkur Klaipėdoje iš švedų jūrininko įsigijęs didžiulį marširavimo bosinį. Būgnas skambėjo žemai ir skleidė švelnų garsą. Pasistatė šalia vokiškų būgnų komplekto ir abu bosinius ėmė "trepsėti" dviem kojomis. Niekur tokių dalykų nebuvome matę, bet grojant KPI Automatikos-Radioelektronikos salėje šokiams, įsisiautėjęs Džyza dar sudainuodavo *Deep purple* ar *Black Sabbath*. Pilna salė nuo Džyzos 1972-aisiais išprotėdavo... Vėliau būgnų mušti atėjo Arvydas Jofė. Visiškai kitoks, daugiau džiazinis grojimas, bet Arvydas jau tada buvo aukščiausio lygio būgnininkas.

Panašiai reikalai klostėsi su *NAS* scenine aparatūra.

Suremontavau gautą ir ėmiau gaminti trūkstamą. Anais laikais nieko reikalingo scenai nenusipirksi, todėl mikrofonų stovus, gitarinius pedalus, efektų blokus, o svarbiausia – kolonėles teko pasigaminti patiems. Gyvenome deficito laikais, o mums reikėjo geriausių garsiakalbių. Norėjome oda aptrauktų, laikmečio madą atitinkančių kolonėlių. *Smūtkeliams* talkinusio KPI vyr. dailininko Leono Rastenio vėl paprašiau paruošti konstruojamų kolonėlių priekio panelių projektą. Leonas nupiešė scenos priekio kolonėlėms skirtingas hipiškas gėles, kurias šilku ant juodo audinio dailiai sudėjo siuvėjos. Garso reverberatorių ir muzikinės šviesos komplektą scenai apšviesti sukonstravo Kęstutis. Viskas pačių rankomis ir už savo pinigus. Iš šokių uždirbti pinigai taip pat išeidavo būgnų plastikams ir aparatūrai.

Sunkiausia buvo su kolonėlėmis. Scenai tinkamų garsiakalbių nenusipirksi, o kažkokiais pramoniniais *Dynacord* groti galėjo tik keli didieji Lietuvos estrados kolektyvai. Reikėjo kažkaip suktis ir čia padėjo mano pažintys.

Rygos RRR gamykloje turėjau draugų. Svarbiausias buvo RRR generalinio direktoriaus pavaduotojas Jurij Saakov, pasirašydavęs mano prašymus ir už valstybinę kainą leisdavęs tiesiai iš gamyklos sandėlio nusipirkti deficitinių garsiakalbių. Žinoma, į Rygą tuščiomis nevažiuosi, bet Kaune buvo lengviau gauti super-deficitinį

nešiojamą *Šilelį* ir jį išmainyti. Deficito laikais mainai buvo įprastas dalykas! Profesionalius kino garsiakalbius Кинап bosinei ir solinei gitaroms nusipirkome juodojoje rinkoje. Ėmiausi konstruoti garso kolonėles, gitarų efektų blokus, stovus mikrofonams ir pultą.

Turėjau sovietinių studijinių mikrofonų, bet jie nelabai tiko. Dainavimui tinkamų mikrofonų trūko, todėl pradžioje dainavome į mikrofonus nuo mano naujojo Grundig stereo magnetofono. Vėliau Tesla mikrofoną iš Čekoslovakijos parvežė manoji draugė ir mes turėjome viską lietuviškam rokui pagroti.

Mikrofoninis pultas Ramo-154 su 8 įėjimais

Mikšerinio pulto pavadinimą *Ramo* dedikavau žmonai, o *154* rodė per kiek parų įrenginį sukonstravau ir pagaminau. Konstruoti bei gaminti tekdavo ir naktimis. Tais metais, kai iš instituto buvau pašalintas metams „į gamybą“, po statybų laikotarpio mane priėmė dirbti į Radijo gamyklos konstravimo biurą. Padėjo tai, kad turėjau politechnikumo diplomą ir nemažai patirties. Dieną montuodavau kosmosui skirtas televizines kameras, o po darbo likdavau laboratorijoje konstruoti. Tada su brėžiniais eidavau į karinės produkcijos cechą ir mudu su suvirintoju gaminome mikrofoninio pulto korpusą. Kartą apie 3 val. nakties pamatėme, kad visi išėję ir esame užrakinti. Į gatvę teko iššokti per langą. Itin griežta gamyklos apsauginių brigada matyt snaudė ir mūsų nepastebėjo. Labai rizikavome...

Sugrįžkime prie muzikos.

1969-ųjų Vudstoko roko festivalis mūsų jaunas sielas užpildė nauju turiniu. *Nuogi ant slenksčio* buvome laikomi intelektualaus roko atstovais. Grojome ir vakarietišką roką, tačiau mūsų muzikavimas buvo apibrėžtas partitūromis. Prie būgnų atėjus Džyzai, pradėjome groti kitoniškai – tereikėjo jį užvesti ir Black Sabath - *Paranoid*, Deep Purple - *Black Night* ar *Smoke on the Water* išsiliedavo ugnikalniu! Kauno politechnikos instituto Automatikos-Radioelektronikos fakultetų salėje šokiai virsdavo kažkokiu verdančio alavo katilu…

Mums grojant šokiams 1972-ųjų gegužės 14-osios vakarą salėje nuvilnijo žinia – prie Kauno muzikinio teatro kažkas susidegino (Romas Kalanta). Kitoje repeticijoje Džyzos nesulaukėme, o vėliau sužinojau, kad jis uždarytas Kauno Kuzmos g. “psichuškėje”. Mudu pasimatėme per grotuotus langus. Džyza sėdėjo ant palangės antrajame aukšte ir pro langą išmetė raštelį. Pasirodo, saugumas Džyzą iš namų į “psichuškę” parsivežė vadinamu voronoku, nors namai visai šalia, kitoje gatvės pusėje. Saugumiečiams svilo padai dėl politinio įvykio (susideginimo), o mūsų Džyza galėjo apie tai žinoti. O gal jis akcijos dalyvis? Vėliau sužinojome verdiktą – per 24 val. A. Jegorovas-Džyza iš Lietuvos turi išvykti, arba bus “gydomas”. Džyza pasitraukė į Krasnodarą, o mes netekome sielos...

Anuomet buvome pažeidžiami. Studentai negalėjo nebijoti prarasti stipendiją arba studijų. Mūsų Džyza dalyvavo *Company* veikloje, siela buvo hipis ir pilnai susiformavusi asmenybė. Drąsus ir nepalaužiamas. Nesu jo veide matęs baimės ar liūdesio – tiesiog laimės vaikis! Po kelerių metų tėviškė sulaukė sūnaus, o sugrįžęs Džyza vėl dirbo Lietuvai. Nors mūsų keliai seniai išsiskyrė, širdis jungdavo mūsų jaunystės muzika. Paskutinis mudviejų susitikimas buvo 2002-aisiais, bet visų padėkos žodžių Džyzai išsakyti nespėjau - 2014 lapkričio 14 Aleksandras Jegorovas išėjo.

Ačiū tau, Džyza! Už sąžinę, už kovas dėl jaunimo laisvės ir už tai, kad buvai su mumis.

Džyza su bičiuliais iš Kauno *Company*

Kai 1973-iaisiais sukūriau šeimą, reikėjo rūpinti kur ir kaip gyvensime atsiradus pirmagimiui. Iš ansamblio teko pasitraukti, bet iki šiol esu šalia muzikos.

Kas reikšmingiausia buvo mano muzikavimo laikotarpiu?

Mano manymu – *Antimalda*.

Kūrinį sukūrė Antanas Stancevičius. *Antimalda* buvo stambesnės apimties kūrinys, kokių anais laikais dar nebuvo. *Antimaldą* liaudis vadino „Rock opera“, nors tai nebūtų tiesa. Iš tiesų, kūrinys turėjo kelias dalis ir tam tikrą muzikinę plėtotę. Trukmės tiksliai neprisimenu - gal 20 minučių.

Pradžioje Antanas kūrinį pavadino *Malda*, bet toks pavadinimas aiškiai netiko Tarybinei ideologijai. Kai į perklausą atvyko kompozitorius Giedrius Kuprevičius, suradome kompromisą, kūrinį pervadindami į *Antimaldą* (mano pasiūlymas). Beje, Giedrius K. pasakė – „aš tokio nebūčiau sukūręs…“ ir tai glostė mūsų savimeilę.

Antimaldą ir kelis kitus kūrinius publikai pristatėme 1972-aisiais G. Kuprevičiaus organizuotoje „Muzikinėje savaitėje“. Kauno Profsąjungos rūmuose vykusioje apžiūroje-koncerte atlikome kitas 3 dainas: *Mes visi drauge, Pirmasis ir paskutinysis, Nemuno dukrai*. Paskutinioji mūsų koncerte buvo *Antimalda*, sukėlusi ypatingą žiūrovų susidomėjimą. Ažiotažas buvo didžiulis, rūmų didžioji salė buvo sausakimša.

Viena iliustracija.

Dar prieš koncertą Antanas nubėgo namo persirengti, bet sugrįžęs į salę papulti pro duris nebegalėjo. Žmonės jį rankomis virš galvų įkėlė pro pravirą tualeto langą. Po koncerto sulaukėme kritikos, komisija kūrinyje girdėjo žodžius „Dieve, meldžiu…“, pasikartojančius ne viename posme. Komisija kūrinį įvertino kaip „antitarybinį“ ir mus diskvalifikavo. Tą grupių apžiūrą-konkursą Kauno Profsąjungų rūmuose filmavo televizija, bet medžiagos nesu matęs. Aplinkybės aiškios – mes balansavome ant ideologinės britvos ašmenų, todėl nebuvome viešinami. Kaip nebūtų gaila, garso įrašų mes neturime.

Trumpai ką veikiau pasitraukęs.

1975-aisiais baigiau Kauno politechnikos institutą. Raudonas („su pagyrimu“) diplomas man suteikė teisę rinktis kur noriu dirbti. Paskutiniais metais gaudavau spec. stipendiją iš Kauno Radijo gamyklos, todėl pasirinkau man pažįstamą Kauno radijo gamyklos „Eksperimentinio konstravimo biurą“. Specialios aparatūros skyriuje konstravau naktinio matymo televizines sistemas tankams. Turėjau vadinamą „pirmą“ slaptumo kategoriją, leidžiančią skaityti spec. kanalais gaunamą techninę literatūrą. Atsirado gera proga nusikopijuoti daug pažangiausios užsienio literatūros apie garso sistemas ir tuo pasinaudojau.

Pagrindinis ir įdomiausias buvo darbas automatizuoto projektavimo skyriuje. Ten dirbant pavyko prastumti idėją radijo aparatūros konstravimą patikėti ne didžiosioms ESM, kaip buvo bandoma, o į rinką tvirtai įžengusiems personaliniams kompiuteriams. 1988-aisiais paruošiau „Konstruktorių darbo automatizavimo“ projektą ir jį pavyko apginti. Maskvos ministerija Radijo gamyklai skyrė pinigų kompiuteriams, lokalinio tinklo

įrangai ir projektavimo programoms įsigyti. Už 2 milijonus dolerių nupirktas mūsų kompiuterinis tinklas buvo trečias pagal dydį visoje TSRS, o aš dalyvavau šio tinklo su 105 kompiuteriais įsisavinime.

Kompiuterius pardavusi JAV įmonė InterConcepts Inc. mane pakvietė prižiūrėti jų techniką. Už darbą kas mėnesį papildomai gaudavau 300 dolerių kišenpinigių ir tai buvo didelis kapitalas ateičiai susikurti. 1989-1990 metais Alytaus šaldytuvų gamyklai paruošiau konstravimo darbų automatizacijos projektą ir padėjau jį diegti. Jau buvo prasidėjęs atšilimas, projektą įforminome sutartimi ir aš gerai uždirbau. 1990-aisiais mane pakvietė būti minėtos JAV įmonės atstovu Lietuvoje. Netrukus kartu su firmos prezidentu įkūrėme bendrą Lietuvos-JAV įmonę *Eden,* o aš tapau viceprezidentu. Stažuotės Budapešte metu gavau dar vieną pasiūlymą – tarptautinių kurjerinių paslaugų įmonė *DHL Worldwide Express* pasiūlė įsteigti ir vadovauti Lietuvos filialui. Darbuotis teko dviejuose frontuose ir man pavyko sukaupti pinigų nuosavam namui. Konstravau ir gaminausi baldus, name įsirengiau muzikos kambarį, o laisvalaikiu tobulinau muzikos atkūrimo aparatūrą.

Čia reiktų paminėti atsitikimą, kai Maskvos tarptautinėje parodoje 1980-aisiais susipažinau su Aleksandru Martinovu. Tuo metu jis dirbo amerikiečių firmos Maskvos filiale ir turėjo pačią geriausią Sovietų sąjungoje vakarietišką garso aparatūrą. Kai 1991-aisiais Aleksandras išvyko gyventi į JAV, atsivėrė galimybės ten būti. Mudu su Aleksandru M. sudarėme tandemą: jis galėjo aprūpinti moderniausiais komponentais, o aš Kaune galėjau atlikti garso sistemų konstravimo darbus.

Pirmoje kelionėje į JAV pavyko nusipirkti *Altec Lansing 19* didžiąsias kolonėles, kurias patobulinau ir perdariau į aktyvinę sistemą. Kai 2007-aisiais nusprendėme organizuoti *Smūtkelių* veteranų susitikimą, muziką klausėme per šią aktyvinę garso sistemą. Muzikos kambaryje galime ir muzikuoti. Mano Virginija mėgsta skambinti gitara, dainuoja savo kūrybos dainas, kartais jas įrašau.

Paskutinysis mano darbas yra didelio jautrio aktyvinė garso sistema *Nida*, kurią nusprendžiau pasidovanoti 60-mečiui. Projektas pavyko, 2015-ais garso sistemą pristačiau Vilniaus *Audiogourmet* parodoje. Trumpas mano pasakojimas čia, o virtualiai *Nida* plačiau pristatoma www.nida-audio.com. Patirtį perduodu rašydamas straipsnius ir dalyvaudamas muzikos mylėtojų forumuose. Besidominčius muzika bičiulius kviesčiau dalyvauti forume apie aukščiausios klasės garso atkūrimo sistemas Audiofilas.com.

Keli žodžiai pabaigai.

Mūsų veikla domisi šiuolaikinis jaunimas. Sulaukiu laiškų su netikėtais klausimais. Paskutinysis buvo iš bakalauro darbą ruošusios vilnietės su 9 klausimais. Į daugelį atsakiau, bet skaitytojui galbūt įdomūs būtų šie du.

Ar kūrėsi nauji judėjimai, susiję su diskotekų kultūra?

Klausimas istorikams, bet neabejoju, kad mūsų POP klubo *Smūtkeliai* veikla pėdsaką paliko. Galiu paminėti, kad mūsų organizuotas *Pop-Session* buvo įvardytas kaip Visuotinis Tarybų Sąjungos hipių suvažiavimas. Tai netiesa, jokio suvažiavimo neorganizavome. Į renginį iš kitų miestų ir respublikų atvykę ilgaplaukiai vaikštinėjo ir tūpinėjo Kauno Laisvės alėjoje, stebindami visuomenę ir gąsdindami miliciją. Saugumo akys iš baimės buvo išsiplėtusios ir jie ėmėsi veikti. Mūsų veiklą užslopinus, muzikantai ir Kauno jaunimas taip pat negalėjo nejausti padidėjusios baimės.

Norėčiau taip pat paminėti Kauno neformalią sueigą *Company.*

Ši jaunimo grupė klausė avangardinę muziką ir turėjo įtakos Kauno jaunimui. Su visais bendraminčiais palaikydavome ryšius. Visi patyrėme spaudimą, bet kartu išmokome prisitaikyti. Romo Kalantos susideginimas 1972-aisiais buvo lūžis. Saugumas pasiuto, bet jaunimas rado naujų būdų veikti. Kaune atsirado dar daugiau stiprių muzikos plokštelių nuomos, o taip pat įrašų platinimo centrų. Valdžios organai viską žinojo, bet buvo korumpuoti. Užtvenkti daugybės smulkių upeliukų jie nebegalėjo. Užbaigę institutą mes, *smūtkeliečiai* įsiliejome į inžinierių gretas ir pasklidome po Lietuvą.

Ar galima būtų sakyti, kad diskotekos buvo ir kaip politinio pasipriešinimo objektas?

Apie tai dažnai girdžiu, bet nepritarčiau.

Klubo susirinkimuose politikos klausimų neliesdavome. Diskotekos taip pat buvo susibūrimai aplink jaunimo muziką. Kadangi domėjomės ir propagavome vakarietišką muziką, formaliai mūsų veiklą galima įtraukti į „politinio pasipriešinimo“ sąrašą. Nešiojome ilgus plaukus, puošdavomės *Levi Strauss, Wrangler* džinsais ar kitais *hipiškais atributais*. Milicija su tokiais „elementais“ (skaitykite - *jaunuoliais*) elgdavosi griežčiau, todėl stengdavomės neišsišokti. KPI „Karinio paruošimo“ katedros karininkai nesismulkindavo ir už ilgesnius plaukus tiesiog išvarydavo iš paskaitų kirptis.

Atrodytų smulkios detalės, bet kartu tai visuma, rodanti mūsų nesusitaikymą su vykdoma politika. Nuo savęs pridursiu, kad svarbiausia buvo gauti aukštojo mokslo diplomą, pasistengti išvengti tarnybos sovietų

armijoje, susirasti mėgstamą darbą arba tęsti studijas. Nestudijuojantis jaunimas galėjo elgtis aštriau, bet mes studentai suvokėme, kad bet kada galime būti pašalinti ir iškeliauti srėbti košę tarybinėje armijoje.

Klubo bičiuliai ir visa mūsų veikla man buvo reikšminga. *Smūtkelių* ir *NAS* gyvenimo etapas buvo svarbus ir įsimintinas. Suaugę žmonės neretai sureikšmina savo jaunystės veiklas, paryškina „autoportretus“, bet aš mūsų veiklą vertinčiau paprastai – tai buvo mūsų savasties ieškojimas. Kaip ir tavo, jaunasis skaitytojau.

2007 lapkričio 11 d. sukviečiau *Smūtkelių* veteranų susitikimą, kurį užbaigėme kolektyvine daina

Dėkoju už kartu praleistus jaunystės metus.
Būkite sveiki ir apsupti muzikos!

Česlovas Paplauskas